

Fahire Fersan hüznü

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Fahire Fersan öldü. Bir yüzyılı boydan boyda katettikten sonra köşesinde, unutulmuş bir biçimde bu dünyadan göçtü. Sahnede erkeklerle birlikte konser veren Klasik Türk

Müziği'nin bu ilk kadın kemençe sanatçısını hiç tanımadım. Bir yarım yüzyıl önceki yüzünün çizgilerini Radyo Haftası ciltlerinde, kocası Tanburi Refik Fersan'la birlikte anımsıyorum. Sonra düşünüyorum: Acaba tüm yaşlı insanların derilerinde hissettikleri o yalnızlık zehri acaba onu da etkiliyor, onun canını da acıtıyor muydu?

Hiç sanmıyorum... Belki doksan altı yıl yaşayıp, tüm sevdiklerini bu dünyadan göçürdükten sonra, kendi kendisine kaldığında "Kimseler gelmez senin feryadı ateşbarına" dediği olmuştur. Ama o, herhalde, yaşamı, gerçekten bir şey yapmış olarak tamamlayanların, onları yalnızlık zehrine karşı sırlayan derin iç huzurunun ve doyunluğunun ardından varıyordu ömrünün menziline. Ve biliyordu ki bir şey yapmanın ya da yapmak istemenin önkoşulu insanın yalnızlığına tahammül etmesini öğrenmesidir.

Bu yalnızlık, kalabalıklardan ya da bir 'ihvan'dan vazgeçmek değildir. Yeryüzündeki varlığını gerçekleyen 'şey'i yaparken kişinin kendisine karşı direnmesi, kendisinden de vazgeçip daha ötede bir yerde durmasıdır. İnsana 'tatmin' getirmez, bu. Hep uzakta duran, hiç ulaşamayacak, hiç elde edilemeyecek bir şeye doğru yürürken tatmin duygusunu hepten yitirmesini sağlar. Aslında, bir kez yaşanan bir tadı yeniden bulmanın arayışı demek olan yalnızlık da bu vazgeçişle birlikte edebiyen dindirilir.

Gerçi vazgeçişin olduğu yerde yalnızlık yoktur, ama bunu bilenlerin canını yakan, yeryüzünün en güç işini yaptırarak onlara varoluşlarının anlamını sorgulatan bir durum elbette söz konusudur ve Fahire Fersan onu yaşamıştır.

Eğer özdeşleştiğiniz, ömrünüzün doğrusu bildiğiniz şey yanlışlanıyorsa büyük bir boşluğun içinde savrulursunuz. Direnmek için inancınızdan başka bir şey yoktur elinizde. Öylelikle, kör bir sarmalın içine düşersiniz: Vazgeçer, kendinize sığınır, orada inancınızın benliğinizin yerini aldığı görürsünüz. İnancınız benlikleştikçe benliğiniz inançlaşır. Bu noktada, peygamberler, devrimciler ve sanatçılar arasında fark yoktur. Sonunda, ayağınızın altındaki zemin kaydıktan sonra da o büyük rahme, zamana sığınır ve onun sizi haklı çıkarmasını beklersiniz.

Fahire Fersan, efsanevi Tanburi Cemil Bey'in öğrencisi olmuş bu virtüöz işte bunu yaşadı. O kuşak, Türk müziğini sahneye çıkarmıştı; ama kendisi olarak. Önümde, '2 Nisan 1937, Cuma' tarihli eski bir program notu duruyor. Kapağında "Münir Nureddin ve Arkadaşları Konseri, Tanburi Refik, Fahire Refik ve Kemani Sadi'nin iştirakile" deniliyor. İcra edilen parçaların karşısında bestecileri yer alıyor ve adları "Dede merhum, H. Arif merhum" diye anılıyor. Düşününüz, bu insanlar, daha o tarihlerde ölümlerinin üstünden onca zaman geçmiş bu bestecilerle kendilerini böylesine özdeşleştiriyorlardı...

Sonra, Fahire Fersan, bu yüzyılın yarısını geçince Klasik Türk Müziği denilen şeyin hiç yaşanmamışçasına unutulmuşuna tanık ve öylelikle de kahroldu. Sahnenin icra, oradaki şovcunun sanatçı diye sunulmasını izledi. Oradaki vicık vicık 'ibtizali' örtmek için sığınılan yapaylığın 'kalite' diye alımlanışını yaşadı. Kısacası, İhanetle koyun koyuna kaldı ve... öldü.

Aslında gecikmişti. Eğer bir daha anımsanmayacaksa varoluşunun anlamını yitirmiş bir bedene herhalde gereksinimi yoktu. Değil, kadın derneklerinin, içine öncü kadınların kimliklerinin, resimlerinin basıldığı yapıların onu anımsamadığı bir dönemde bile kırk yaşında bir adam ardından bir şeyler söylemeye çalışacak idiyse daha fazla niçin yaşayacaktı?..

Attila İlhan, Bakı'yi anımsarken "Divanlar unutulmuş / mesneviler parça parça / ey şairler sultanı ey Bakı / İnanılmaz kafiyeler düşürüp yıldızlardan / (mef'ulü mefallü) / ruhunla söyleşirim" diyordu.

İsyansız, 'mesrur ve mütmain' bir ruhun bile yaşadığı uzak hicranları kemençesinden dinlerken 'boşluğu ense kökünde gezdirenlerin' daha fazlasını beklemediklerini biliyoruz. Belki kimileri, şimdi, gizli bir yası yaşıyorlar ve katılığını güven verici bir silah gibi duydukları yalnızlıklarına biraz daha sarılıyorlar. Unutmayın yas ve yalnızlık ancak bazıları içindir. Hem, ne diyordu şair: "Eğer ki köhne metaiz revacımız yoktur / revaca da o kadar ihtiyacımız yoktur!"